herpy

LEGUANER

## Yarrow's Spiny Lizard

# *Sceloporus jarrovii*

*Sceloporus jarrovii* er en kraftig, ruskællet øgle fra bjergskove og klippeterræn i det sydvestlige USA og det nordlige Mexico. Hannen har blå strube og blå bug, og begge køn har en sort halskrave med hvid kant. Arten er dagaktiv, lever af insekter og kræver et tørt, godt ventileret terrarie med sten, UVB, en varm solplads og en kølig vinterhvile. Den føder levende unger.

Familie: Phrynosomatidae  Tidligere navn: *Sceloporus jarrovi*

### SPECIFIKATIONER

#### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **15-25 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Levetid | **4-7 år** |
| Aktiv | **Dag** |
| Levevis | **Klippeboende** |
| Biotop | **Bjergskov og klippeterræn** |
| Sværhedsgrad | **Øvet** |

#### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **90 × 45 × 45 cm**<br>L × B × H til 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **26-28 °C** |
| Hotspot | **35-40 °C** |
| Temperatur, nat | **16-20 °C** |
| Luftfugtighed | **30-50 %** |
| Vand | **Vandskål** |
| UVB | **Nødvendig**<br>Ferguson-zone 3 |
| Vinterhvile | **8-12 °C**<br>8-12 uger |
| Kost | **Insekter** |
| Holdes | **Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner** |

#### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Levendefødende** |
| Kuldstørrelse | **2-14 unger** |
| Kuld pr. år | **1** |
| Drægtighed | **180-240 dage** |

#### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ikke omfattet** |
| EU-bilag | **Ikke omfattet** |
| IUCN | **Ikke truet (LC)** |

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen leguaner eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

## Om arten

*Sceloporus jarrovii* er en kompakt, kraftigt bygget øgle med stive, kølede skæl, så dyret føles ru og tornet. Ryggen er grå til brungrøn med et tværbåndet mønster og toner af kobber, grøn og pink, og issen er mørkegrå. Det mest sikre kendetegn er en komplet sort halskrave med hvid underkant. Hannen har desuden en blå strube og blå bugpletter, som er kraftigst i yngletiden. Hunnen er mere afdæmpet og har mindre blåt.

Voksne dyr bliver 15-25 cm lange med hale. Fra snude til kloak måler voksne dyr over 75 mm og de største op til 105 mm. Dyret skifter farve med temperaturen: det er mørkest, når det er koldt og begynder at sole sig, og lysest, når det er varmt og aktivt. Levealderen er ikke dokumenteret; 4-7 år svarer til de nærtstående *Sceloporus*-arter.

Artsnavnet hylder Henry Crécy Yarrow, en amerikansk hærlæge og frivillig kurator for padder og krybdyr ved Smithsonian-museet i Washington. Arten blev beskrevet i 1875 af Edward Drinker Cope. Der regnes med to underarter, hvor *Sceloporus jarrovii lineolateralis* fra Durango og Zacatecas adskiller sig ved lyse og mørke linjer langs siden; de to former går over i hinanden og kan ikke altid skilles.

*S. jarrovii* er et dyr at kigge på, ikke et kæledyr til håndtering. Den er hurtig, vagtsom og territorial. Arten holdes sjældent, og dyr i handlen er ofte vildfangne.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

## Udbredelse og levested

*Sceloporus jarrovii* lever i det sydøstlige Arizona og det sydvestlige New Mexico i USA og sydpå gennem det nordvestlige Mexico: det østlige Sonora, det vestlige Chihuahua, Durango, det vestlige Zacatecas og det nordlige Nayarit. Der er også fund i Tamaulipas i det nordøstlige Mexico. Typelokaliteten ligger i det sydlige Arizona mellem Fort Grant og Fort Bowie. *S. j. lineolateralis* findes kun i Durango og Zacatecas. I Arizona er arten indført i Santa Catalina-bjergene nord for Tucson; kortet viser kun den oprindelige udbredelse.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Mexico.

### LEVESTED

*Sceloporus jarrovii* lever i bjergene fra omkring 1.300 m til over 3.000 m: i stedsegrøn eg- og fyrreskov og højere oppe i nåleskov. I Arizona findes den i de isolerede bjergkæder, de såkaldte sky islands, hvor kølig skov rager op over ørkenen. Den lever i klippefyldte kløfter, på klippevægge, i stenmarker og stenskred og holder især til på store klippevægge og store sten, hvor den soler sig fra en udsigtspost. Både hanner og hunner forsvarer et territorium, og hannerne viser sig frem med armbøjninger og den blå strube.

Klimaet i højderne er køligt med kolde nætter og en kold vinter. Om vinteren søger dyrene sammen i fælles skjul i sprækker på sydvendte klippevægge, og de kommer kun frem på usædvanligt varme, solrige dage. Arten parrer sig om efteråret, og hunnerne føder levende unger i forsommeren, én gang om året.

## Pasning

### TERRARIET

Der findes kun lidt udførlig viden om pasningen af *Sceloporus jarrovii*, og anbefalingerne her bygger på artens bjergklima og på nære slægtninge. Tallene er lånt fra *Sceloporus undulatus*, *Sceloporus occidentalis* og *Sceloporus magister*, som har samme grundkrav til sol, tørhed og kølig vinter.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 90 × 45 × 45 cm (længde × bredde × højde). Større er bedre, for arten er aktiv og bruger hele gulvarealet. Et par eller en han med en eller to hunner skal have mindst 120 × 50 × 50 cm. Låget skal slutte tæt, for dyret er hurtigt og springer godt.

Bunden er groft sand blandet med havejord uden gødning i 5-10 cm dybde. Byg et klippelandskab af flade sten, skifer og kork i stabile stabler, der ikke kan skride, med sprækker, som dyret kan trække sig ind i, og skrå grene og barkstykker til klatring. Stenene skal stå direkte på bunden, så dyret ikke kan grave sig ind under dem. Terrariet skal stå roligt, og luften skal ikke stå stille.

### TEMPERATUR

Terrariet skal have en tydelig gradient. Luften skal være 26-28 °C om dagen, og solpladsen skal være 35-40 °C på overfladen, målt med et infrarødt termometer. Arten foretrækker en kropstemperatur på omkring 34 °C, og ved 39 °C mister den kontrollen over kroppen, så solpladsen må ikke være varmere. Brug en halogenspot over en flad sten: stenen varmes op, og dyret ligger fladt mod den for at blive hurtigt varmt. Dyret skal altid kunne trække sig væk fra varmen. For koldt giver sløve dyr, og for varmt overalt får dem til at gemme sig.

Om natten slukkes varmelampen, og temperaturen falder til 16-20 °C, som svarer til de kølige nætter i bjergene. Om vinteren skal dyret have en kølig hvileperiode på 8-12 °C i 8-12 uger, i mørke og uden foder. Dyret skal være sundt og i god foderstand, før hvilen begynder. Afkøl og opvarm gradvist over en uge eller to.

Læs mere: Varme og temperatur

### LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luften skal være tør til moderat fugtig: 30-50 %. Arten trives dårligt i fugtig, stillestående luft, så ventilationen skal være god. Stil en lav, stabil skål med frisk vand, og skift vandet dagligt. En let forstøvning af en del af terrariet et par gange om ugen giver dyret mulighed for at drikke dråber. Spildt vand skal fjernes, og våd bund skiftes. Under vinterhvilen skal luftfugtigheden være 60-70 %, men bunden må ikke være våd.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation Læs mere: Vinterhvile og årstider

### LYS OG UVB

*Sceloporus jarrovii* er dagaktiv og soler sig i kraftigt lys, så den skal have stærk belysning og UVB. Brug et T5 HO-rør (Ferguson-zone 3) i en reflektor over solpladsen, og hold afstanden inden for producentens anbefaling. UVB går ikke gennem glas eller plastik. Skift rørene efter producentens anvisning.

Lyset skal være tændt 12-13 timer om dagen om sommeren og slukkes helt om natten. Dagslængden kan følge årstiden, med kortere dage forud for vinterhvilen. Et lyst, varmt terrarie får dyret til at æde, markere territorium og yngle.

Læs mere: Lys og UVB

### FODER

*Sceloporus jarrovii* er en ventejæger, der æder biller, græshopper, myrer, hvepse, sommerfuglelarver og edderkopper. Giv en varieret kost af levende insekter: fårekyllinger, små kakerlakker, melorme, zophobaslarver, silkeorme og enkelte voksmøllarver. Insekterne skal være små i forhold til dyrets hoved. Fodr foderdyrene med næringsrigt foder det sidste døgn før fodring.

Unger fodres dagligt, voksne 3-4 gange om ugen med så meget, de kan æde. Pudr foderet med kalk med D3 hver 10.-14. dag til voksne og en gang om ugen til unger i vækst, også selv om UVB-lyset er i orden. Bliver dyret fedt, så skær ned. Foder gives ikke under vinterhvilen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er hurtigt og vagtsomt og forsvarer sig ved at flygte og bide. Det er et dyr at kigge på, ikke at håndtere. Skal det tages op, så hold om kroppen fra hals til kloak. Tag aldrig fat i halen: den kan knække af og vokser kun delvis ud igen.

Begge køn er territoriale, og hanner slås, så de skal bo hver for sig. Hannen viser sin blå strube og bug med armbøjninger. En han kan holdes med en eller to hunner i et rummeligt terrarie med mange synsbarrierer og skjul. Nye dyr skal have ro de første uger.

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har blå strube og blå bugpletter og en tykkere halerod. Hos hunnen er de blå pletter svage eller mangler, og hun er lidt mindre. Voksne dyr måler over 75 mm fra snude til kloak. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret, så brug kun fuldvoksne dyr i god foderstand til avl.

### PARRING

*Sceloporus jarrovii* parrer sig om efteråret, fra september til november. Hunnen kan gemme sæden over vinteren, og fosterudviklingen går først for alvor i gang, når det bliver varmt om foråret. En kølig vinterhvile efterfulgt af opvarmning og længere dage er derfor en forudsætning for avl. Sæt hunnen sammen med hannen under opsyn, og skil dem, hvis han bider hende for hårdt. Der findes kun lidt viden om avl i fangenskab.

### ÆGLÆGNING OG KULD

Arten er levendefødende og får ét kuld om året med op til 14 unger. Ungerne fødes fra slutningen af maj til slutningen af juni. Giv den drægtige hun rigeligt med føde og kalk, en varm solplads og ro. Kontakt en dyrlæge, hvis hun presser uden resultat eller holder op med at æde.

### INKUBATION

Der er ingen æg at udruge. Fra parringen om efteråret til fødslen i forsommeren går der 6-8 måneder (180-240 dage), men fosterudviklingen ligger stille det meste af vinteren. Hunnen skal have de samme temperaturer og samme solplads som ellers, når vinterhvilen er slut. Hold hende alene i terrariet, når fødslen nærmer sig.

### OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er små, men klarer sig selv fra fødslen. Skil dem fra de voksne, og giv dem et lille terrarie med de samme temperaturer, sten, solplads og UVB som de voksne. Fodr dem dagligt med små insekter, og pudr med kalk med D3 en gang om ugen. Hold dem enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse, og skil hannerne ad, når de får farve.

## Sundhed og typiske fejl

Dyr i handlen er ofte vildfangne, så nye dyr skal i karantæne i mindst tre måneder og have afføringen undersøgt for parasitter. Typiske problemer er:

- Mider og indvoldsparasitter hos vildfangne dyr.
- Knoglesvind ved for lidt UVB og kalk.
- Udtørring og hudskifteproblemer ved for lidt drikkevand.
- Forbrændinger fra varmelamper, der sidder for lavt eller mangler gitter.
- Stress og afmagring hos nyfangne dyr, der afviser føde. Ro og mange skjul hjælper.
- Tab af halen, hvis dyret holdes i halen.
- Overophedning, hvis terrariet er varmt hele døgnet. Arten er en bjergart og skal have kølige nætter.

Et sundt dyr er hurtigt, har klare øjne, fyldig hale og ingen mider i skælfolderne. Et dyr, der taber sig, ikke æder eller trækker vejret med åben mund, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

### Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.